

Ympäristöministeriö
Kirjaamo
PL 35
00023 Valtioneuvosto

Lausunto

1 (3)

21.9.2023

Lausunto uudistettavasta Jätevakuusoppaasta

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/27342/2022

Tausta

Edellisen jätevakuusoppaan julkaisemisen jälkeen on 1.9.2014 tullut voimaan kokonaan uusi ympäristönsuojelulaki (527/2014, YSL). Vuoden 2022 syksyllä tehtiin useita muutoksia lain jätteenkäsittelyä koskeviin säännöksiin (laki 490/2022; HE 243/2021 vp). Säännösmuutosten myötä ympäristöluvassa on mahdollista määrätä toiminnanharjoittaja arvioimaan vakuusmäärän riittävyys määräajoin sekä ilmoittamaan tästä valvontaviranomaiselle. Vakuusmäärän muuttamisesta lisättiin oma säännöksensä 89 §:n 3 momenttiin. Lakiin sisällytettiin myös säännös indeksiin sidotusta vakuusmäärästä jätteenkäsittelytoiminnan vakuuksien lupamääräyksissä: lupaviranomainen voi luvassa delegoida valvontaviranomaiselle vakuusmäärän muuttamisen indeksitarkastusten johdosta sekä vakuuden vapauttamisen tietyissä tilanteissa. Lisäksi vakuuksien realisoimien edellytykset kirjattiin lakiin. Myös jätelain (646/2011) vakuussäännöksiä tarkistettiin kesällä 2022 (laki 494/2022; HE 46/2022 vp), jolloin jätehuoltorekisteriin hyväksymiseen aiemmin liitetty vakuusvaatimus poistettiin laista.

Uudistetussa oppaassa on säilytetty aikaisemmassa oppaassa esitetty tekstiasu silloin, kun asiayhteydessä ei ole tapahtunut muutoksia. Rakenteellisesti opas on kirjoitettu hieman toisella painotuksella kuin aikaisempi vuoden 2012 opas.

Uusina elementteinä oppaassa on mm. vuoden 2022 ympäristönsuojelulain muutoksia koskeva sisältö erityisesti luvussa 2. Luvun sisältämää tekstiä on tarkistettu eräiltä muiltakin osin, minkä lisäksi lukuun on sisällytetty uudet jaksot mm. sähköisen vakuusasiakirjan käsittelemisestä sekä tuottajavastuu- ja valtioneuvoston jätteenkäsittelyä koskevista jätteenkäsittelytoiminnan vakuuksien lupamääräyksistä. Lukuun 3 ja 4 on sisällytetty ohjeistuksia toimenpiteistä vakuutta koskevista muutostilanteista sekä toiminnanharjoittajan maksukyvyttömyystilanteista.

Oppaaseen on sisällytetty keskeisiltä osin valtion valvontaviranomaisille aiemmin suunnatun toimintaohjeen sisältö sekä liitteenä olevat malliasiakirjat ("Jätevakuudet – toimintaohje valtion ympäristövalvontaviranomaisille vakuuksien käsittelyä ja realisoimista varten"). Ohje laadittiin Uudenmaan ELY-keskuksessa vuosina 2016–2017 osana ympäristöministeriön rahoittamaa aluehallinnon ohjauksen ja tuen kehittämisen hanketta.

Vihreä kasvu
Minna Ojanperä

21.9.2023

Tavoitteet

Kuten aiemminkin, oppaan tarkoituksena on toimia niin viranomaisten, toiminnanharjoittajien kuin rahoituslaitostenkin työkaluna jäte- ja ympäristönsuojelulainsäädännön vakuussäännösten soveltamisessa. Oppaalla pyritään yhtenäistämään vakuuden määräytymisen perusteita sekä edistämään toiminnanharjoittajien yhdenmukaista kohtelua. Opas on kuitenkin luonteeltaan ohjeellinen eikä sillä ole oikeudellista sitovuutta.

EK:n näkemykset jätevakuusoppaan sisällöstä

Ympäristönsuojelulain muutoksen jälkeen jätevakuutta voidaan edellyttää myös, mikäli toiminnassa syntyy merkittävä määrä jätettä. Aikaisemmin jätevakuutta edellytettiin lain nojalla vain jätteen käsittelytoiminnan harjoittamisen perusteella. Jätevakuuden asettamisvelvollisuuden rajausta on käytännössä merkittävä, sillä lähes kaikessa teollisessa toiminnassa syntyy jätettä.

Opasluonnoksessa todetaan, että jätevakuusvelvollisuus voisi syntyä jo ainoastaan jätteen tilapäisestä varastoinnista. Tiukimman tulkinnan mukaan lähes kaikki luvanvaraiset toiminnot olisivat siten jätevakuusvelvollisia. EK tukee Energiateollisuuden näkemystä, jonka mukaan lainmuutoksen tavoitteena ei ollut vakuusvelvollisuuden laajentaminen, vaan aiemman oikeustilan selkeyttäminen. Oppaalla ei myöskään voida laajentaa vaan täsmentää voimassa olevaa oikeutta.

EK esittää, että vakuusvaatimuksissa otettaisiin nykyistä paremmin huomioon yrityksen vakavaraisuus ja yritystoiminnan pitkäjänteisyys. Osa oppaan ohjeistuksista yhdistettynä viranomaisten viime aikoina tekemiin tulkintoihin tulee johtamaan erittäin merkittäviin vakuussummiin koko Suomen tasolla.

Opasluonnoksen mukaan jätevakuutta koskeva vakuusvaatimus perustuisi jätemääriin, jotka on ympäristöluvassa sallittu enimmillään varastoitavaksi vakuuden kohteena olevalla toimialueella. EK tukee Kierrätysteollisuuden ehdotusta, jonka mukaan tulkintalinjausta harkittaisiin uudestaan ja etsittäisiin keinoja, joilla vakuusvaatimukset seuraisivat paremmin todellisia käsiteltäviä jätemääriä.

EK myös tukee ehdotusta ehdollisten vakuuksien käyttöönotosta. Oppaassa voitaisiin ohjeistaa käyttämään ehdollisia vakuuksia, joita voitaisiin kerryttää ja purkaa sitä mukaan, kun jätemäärät kasvavat tai laskevat keskimääräisestä tasosta.

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Ulla Heinonen
Johtaja

Vihreä kasvu
Minna Ojanperä

21.9.2023